

הלבנות קריאת שמע

סימן יג

מיל ומפגנא דיומא עד שקב"ח ע"ו מיל וצוה הדבר תלוי אם אחרת עולה או לא, ואם אחרת רק צשיעור מעב"ש עד נה"ח, או אחרת גם צשיעור י' פרסאות, ושפיר י"ל להלכה כהה"ד צשיעור מיל, ואין הלכה כמותו צק"ש וצאיסור חמץ צע"פ, ושפיר י"ל להלכה כמותו צק"ש וצחמץ, ומעב"ש מניין, אף שצחשצון שיעור מיל י' פרסאות הוא מנה"ח עד שקב"ח, אלא שדעת הגר"א דכל השעות שצבמו היינו מנה"ח.

ומתחלה פי' הגר"א טעם י"ח מינוט משום די' פרסאות הוא מעב"ש עד לה"כ והוא יב"ש, וצוה כי הגר"א דזה שגגה דולאי צעב"פ צירושלים יש יב"ש מנה"ח עד שקב"ח, אבל למאי דמסיק הגר"א שיעור י"ח מינוט נכון, אף שיום הוא יב"ש מנה"ח עד שקב"ח, ואמנם הגר"א קובע דגם ג' שעות דק"ש הוא מנה"ח כיון דלעולם נחשצין הימים והלילות שוין ואין זה אלא אם נחשצו היום מנה"ח עד שקב"ח, ואמנם אין זה הכרח גמור כיון דלענין דיני תורה מעב"ש יומא הוא שפיר י"ל דג' משמרות דלילה הוי עד עב"ש, אלא מסתבר לי' להגר"א דכיון דטעם הדבר דחזי זמן יש צולס שהחמה על הארץ, וחזי זמן שאין החמק על הארץ מסתבר שהיום שצדצרי חז"ל היינו מנה"ח.

והמ"א סי' י"ח כתב דלענין ג"ש דק"ש לכו"ע מעב"ש מניין והוכיח זה מבה דאמרו ג' צ' דתרי שעה דיממא משלימות את תרי המשמרות ואחרי שהמשמרות כלות צעב"ש כמש"כ תו' ע"כ שעות היום מחחילין מיד צעב"ש, ואין זה מוכרח, דצחמא י"ל דיש כאן יותר מצ' משמרות ולא הזכיר דוד אלא מלתא דקין דהיינו משמרות משמרא ופלגא דליליא ופלגא משמרא דיממא, ולא קשיא לי' אלא אי הוא צליר מתרי משמרא, וצחמא דעת הגר"א דג' שעות הן מנה"ח.

(ד) **וכן** נוהגין הרבה כהגר"א, והמחמירין לחשוב מעב"ש, יש מקום לחשוב עב"ש שעה וחומש קדם נה"ח דלדברי הגר"א כן שיעורו אף אי נימא דג' שעות של ק"ש הן מעב"ש כמש"כ לעיל, אבל המחמירין מחמירין לחשוב מעב"ש עד נה"ח כ"צ מינוט וחזי שיעור מיל ומעב"ש עד נה"ח שעה ומחלה, שכן הוא לפי פרש"י בצבוגיא דפסחים, אבל אין מחמירין לחשוב מיל כ"ד מינוט ומעב"ש עד נה"ח צ' שעות, מפני דעת הר"מ.

והא דפסק הר"מ כעולא כי הגר"א דל"ל דהיתה לו גירס' אחרת, ואפשר דגירסתו תיובתא דרבא תיובתא דעולא לימא תיבוי תיובתא דר"י ר"י ציממא אמר ורבנן הוא דקא טעו דקא חשבי דקדמו וחשיבא, והא דאמר לימא תיבוי תיובתא דר"י היינו דליבוי סבר די' פרסאות הוי מעב"ש עד לה"כ ור"י סבר די' הוי מנה"ח, ומשני ר"י [רי יהודה] ציממא אמר ורבנן הוא דטעו כו', ר"ל אמוראי דהיתה צרייתא מקובלת צידם לא היתה קבלה צידם רק דברי ר' יהודה דמהלך אדם ציוס עשרה פרסאות, ועפ"ז אמרו עובדי של רקיע אחד מעשרה ציוס מפני שצברו דר"י מנה"ח עד שקב"ח קאמר, והוו סברי דמעב"ש עד הגן די' מיל, אבל טעו דצחמא ר"י מעב"ש ועד לה"כ קאמר, ודל ה' דמקדמי ובי' דמחשבי אשחייר לי' מיל ליב"ש דיום ונמלא לפ"ז שיעור מיל כ"ד דקין וממודיעין לירושלים ט"ו מיל, ועפ"ז הירו' עלו דברי פסקי הר"מ כהוגן.

תמיד ל"צ אי' חדע שהרי חמה בצמרה כו', לפ"ז ל"ל דממזרח למערב כמרחק יותר מכפלים לעומת מן השמים לארץ שהרי האדם המסתכל עומד צחמלע המרחק שימזרח למערב.

פסחים ל"ד צ' ועובדי של רקיע מהלך חמש מאות שנה כו', אין זה עובדי של רקיע הכוזב לעיל דצדרי ר"י שהוא אחד מעשרה ציוס, [והוא אחד מעשרה מן השמים לארץ דשוין הן כדאמר תמיד שם] דעובדי רקיע שצדצרי ר"י היינו סבוב השמש מחזי כדור העליון לחזי כדור התחתון צעת שקב"ח ומחזי כדור התחתון לחזי כדור העליון צנה"ח

(א) **פסחים** ל"ד אי' רש"י ד"ב ת"ש, ר"י קא חשיב כו' מיהו צבה מוחצוין כו', ולא ניחא לי' לרש"י ז"ל לפרש דצחמא פריך הגמי על עולא ועל רבא די' פרסאות אדם הולך ציו"צ שעות מנה"ח עד שקב"ח, ואיבנו ס"ל די' פרסא הוי מעב"ש עד לה"כ, דזה לא קשיא דאפשר לפרש דצרי ר"י אחד מעשרה ציוס היינו יום מעב"ש עד לה"כ, והגר"א או"ח סי' חנ"ע הביא דצירו' ריש צרכות אמרו דר"י אמר דמהלך החמה ת"ק שנה ממזרח למערב ומעב"ש עד נה"ח י' שנה וכן משקב"ח עד לה"כ, והיינו דעובדי הרקיע אחד מעשר, ות"ק שנה היינו מנה"ח עד שקב"ח, [שהרי אמרו חגיגה י"ב אי' דמארץ עד רקיע וממזרח למערב חד שיעורא והיינו מן החמה עד שקיעת החמה ציוס ציונוי כעצב אלכסון של העיגול שהוא צחמלע העיגול, וכ"ה צהדיא פ"ד דתמיד דהמרחק הוא צחמלח הצריחה וצשעת השקיעה, שהחמה נראית, ומארץ עד רקיע ת"ק שנה, כדאמרו לקמן], א"כ מצובר צהדיא דצחמא ר"י אמר די' פרסאות מהלך אדם ציו"צ שעות של היום מנה"ח עד שקב"ח ודלא כעולא ורבא, ולפ"ז פי' הגר"א דצחמא כונת הגמי להקשות תרת, חדא דליבוי אמרי מעב"ש עד נה"ח ה' מיל ור"י אמר די' ועוד דליבוי אמרי י' פרסאות מעב"ש עד לה"כ ור"י אמר מנה"ח עד שקיעתה, ולשון הגמי מרות צוה דלפרש"י קשה לשון אמר נך דאם ר"י לא אמרה הרי לא אמרה ואם אמרה צחמא קשיא לי', וגם לשון דקא מחשבי דמקדמי כו' קשה דמשמע דלא הוי להו למחשב דמקדמי, ופי' הגר"א דהא דאמר לימא תיבוי תיובתא דר"י היינו דליבוי ג"כ סבר די' פרסאות הוי מעב"ש עד שקב"ח וכרו שפירשוהו עולא ורבא, ומשני דצחמא טעו דליבוי אמר ציממא וליבוי סברי דגם מקדמי ומחשבי בכלל היום, ואינו כן, ומפני דר"י סתמא אמר והיה מקום לפרשו דמעב"ש קאמר נופל לשון אמר נך, ולפ"ז לשון אחד מעשרה דר"י ואחד משעה דרבא שוין דהיינו מלגאו, ופי' זה מוכרע מהירי' דברי אין לנו שום הכרח לומר דגמי' דידן פליגא אירוש' ואדרבה לשון הסוגיא מורה ומאירה ע"פ הירוש' ודחי הכי נקטנו, [והירו' לא היה צידי הראשונים ז"ל צקיעות מפני העניות שלא היו כתבי היד מלוים הרבה ומפני שאר סיבות] ואילו ראו רבותינו את הירוש' היו מפרשים כן את הסוגיא.

(ב) **ובתה"ד** (סי' א') וסי' קכ"ג וסי' קס"ז, כתב דשיעור מיל י"ח מינוט וכן סתם צשי"ע או"ח סי' תנ"ט, וי"ד סי' ס"ט, והבאחרונים ז"ל נתקשו צוה דלפרש"י בצבוגין ואלא דציו"ש של היום אדם הולך ל"צ מיל ונמלא שיעור מיל כ"צ מינוט וחזי, אבל לפי פי' הגר"א דברי התה"ד מכוונים וצ"כ חיי הציא שכי"כ מהר"יו, ואחרי שהתה"ד דרכו לקבוע הוראותיו ע"פ הראשונים ז"ל ודחו קבלה צידו שיעור מיל ע"פ הראשונים ז"ל שפירשו הסוגיא כפי' הגר"א, ויש לנו עוד יסוד לזה שהר"מ צפי' המשנה ריש צרכות כי דמעב"ש עד נה"ח שעה וחומש זה עולה בצבוגין לפי פי' הגר"א דמעב"ש עד נה"ח די' מיל ומיל י"ח מינוט, ומיהו הר"מ צפסחים חזר צו והסכים על גיר' אחרת צגמי' צחופן דעולא לא אחרת וקוי"ל כעולא ונמלא מהלך אדם לי' מיל מנה"ח עד שקב"ח ועולה שיעור מיל כ"ד מינוט ומעב"ש עד נה"ח ה' מיל והיינו צ' שעות, וכ"ה צפי' המשנה צמסנה צלק החרש פי' א"ע ופי' מו' שהיה, וכ"כ הר"מ צסי' היר' ה' ק"פ פי"ה, אבל אנו סומכין על התה"ד והש"ע שהסכימו על ג' דידן צגמי' ע"פ פרש"י וחזי וכדעת הר"מ צילדותו, וע"פ פי' הגר"א ילאנו מהקושי צסתירה דברי הר"מ מהביא דפי' צצרכות להביא דפסחים.

(ג) **והנה** נחלקי התה"ד והגר"א גם לענין זמן ק"ש של שחרית צחשצון של ג"ש דהתה"ד כתב דחשצין מעב"ש ודעת הגר"א דג' שעות מנה"ח, וכן לענין איסור חמץ צעב"פ, אבל אין זה ענין לשיעור מיל, דשיעור מן המודיעין לירושלים צע"פ קיימין דלירך היום י"צ שעות וצוה אמר עולא דמהלך מנה"ח עד פלגא דיומא ע"ו